

Posudek vedoucího diplomové práce

Jméno a příjmení studenta/-tky: Kateřina Dejdarová

Název práce: Screening fonologického uvědomování pro děti předškolního věku

Vedoucí práce: doc. PhDr. Gabriela Seidlová Málková, Ph.D.

Oponent: PhDr. Miroslava Nováková Schöffelová, Ph.D.

1. Formální stránka práce:

Po formální stránce práce splňuje požadavky kladené na bakalářskou práci.

2. Teoretické uvedení do problematiky:

Kapitoly teoretické části obsahují všechna podstatná témata, která jsou relevantní pro část praktickou. Dobře propracovaná je kapitola Hodnocení a diagnostika fonologického uvědomování, která vypovídá o tom, že se studentka dobře v této části problematiky orientuje. V kapitole Rozvoj gramotnosti nabízí studentka trochu zjednodušený pohled na problematiku gramotnosti a pregramotnosti. Studentka využívá pouze zdroje, které se opírají o psycholingvistický přístup, což je dáno cílem práce, ale také pravděpodobně méně komplexním vhladem do tématu, což je odpovídající bakalářskému stupni studia. Pro případné pokračování v tématu bych ale doporučovala využít i zdroje, které psycholingvistický přístup zpochybňují či nabízí jiný přístup, taktéž opřený o kvalitní výzkum.

Místy se v teoretické části vyskytují dosti vágní formulace, které příliš neodpovídají vědeckému způsobu vyjadřování. Například na str. 16: „*Výsledkem této studie bylo více jak 70 % dětí, které si v těchto úlohách vedly velmi dobře*“ by bylo jistě možné vyjádřit exaktněji.

Celkově je třeba o teoretické části konstatovat, že ač je poměrně zdařilá, je značně popisná a učebnicová, nenabízí příliš mnoho momentů vzájemné komparace, vztažení k poznatkům z výzkumů či vlastní kritiky zdrojů. Například na str. 16 v odstavci, který popisuje typy úloh na sledování slabičného povědomí, by se nabízelo kromě prostého konstatování, jaké typy úloh existují také např. porovnat jejich obtížnost, popsat jejich vzájemný vývojový vztah či je vztáhnout k teorii vývoje fonologického povědomí či konkrétním výzkumům. Tento typ zacházení se zdroji v práci postrádám, resp. nacházím spíše výjimečně (např. str. 18). Opět to ale odpovídá úrovni studentů na bakalářském stupni studia, tudíž je možno brát tento podnět spíše jako výzvu do budoucna.

3. Metodologie:

Metodologie je jasná, dostatečně popsána, cíl je taktéž jasně vymezený.

Trochu nejasný je popis výzkumného vzorku. Ačkoliv je uvedeno, že byly vyloučeny děti s diagnostikovanými poruchami jazykového vývoje či poruchy učení a chování, není jasné, zda byly vyloučeny i děti s jiným typem odchylek ve vývoji a zejména není popsáno, jak se zacházelo s dětmi s odkladem školní docházky. **Byly zjišťovány důvody odložení docházky, aby bylo možné s jistotou říci, že jsou vyřazeny děti, kterým byl odklad udělen právě na základě nezralosti ve zkoumané oblasti?**

Za nejasný považuji také popis designu výzkumu. Hovoří se o dvou fázích sběru dat, ve kterých byly zařazeny rozdílné děti. **Není mi zcela jasné, jak se pak zacházelo s daty v rámci těchto dvou fází a prosím o vysvětlení při obhajobě.**

K cíli mám jednu otázku. V práci uvádíte, že ověřovaný nástroj má sloužit „*poradenským pracovníkům působícím v mateřských školách k identifikaci dětí s potenciálním rizikem rozvoje dyslexie či jiných jazykových poruch ohrožujících rozvoj gramotnostních dovedností*“. **Zajímalo by mě, k jaké cílové skupině je nástroj podle Vás směřován. Má jít o součást screeningů školní zralosti? Nebo o pedagogickou diagnostiku, která povede k opatřením v rámci předškolní přípravy? Prosím uveďte, komu, jak a kdy má v reálném kontextu mateřských škol nástroj sloužit.**

4. Výsledky

V sekci výsledky bych se vyjádřila zejména k části porovnávající mladší a starší děti. Ukázalo se, že mezi těmito skupinami zřejmě není rozdíl (ačkoliv statisticky to ověřeno nebylo). Co mě ale zarazí je, že se zachází s věkovými skupinami bez ohledu na to, kdy byly děti testované (viz málo srozumitelná zmínka o fázích sběru viz výše). Ve skutečnosti při rozdělení v rámci testování v říjnu vs. březnu hraje velkou roli fáze předškolní přípravy. Oblast fonologického uvědomování je jedna z oblastí, které se stimulují v rámci předškolní přípravy (jak je to zakotveno v RVP v rámci tzv. dovedností předcházejících čtení a psaní a konkretizovaných výstupech, které pracují nejen se slabičnou, ale i s fonémovou částí). Děti v tomto ročníku jsou bez ohledu na věk stimulovány v dovednostech, které se testují v ověřovaném nástroji (studentka sice uvádí, že se mateřské školy věnují pouze slabičné části, to ovšem není opřeno o žádné konkrétní důkazy, ale o jednu izolovanou zkušenost). Větší smysl by tedy dávalo hledisko doby testování – říjen (nástup do předškolního ročníku) vs. březen – období před zápisem do ZŠ, kdy reálně v mateřských školách probíhají screeniny školní zralosti. Realita mateřských škol taktéž nezachází v požadavcích na děti s chronologickým věkem v rámci ročníku, nýbrž s postupem ve vzdělávacím procesu. Tudíž by jiným přístupem mohlo být nedívat se na výkony dětí ve věku 5 let a x měsíců až 6 let, ale na začátku posledního ročníku v MŠ (jakožto součást povinného vzdělávání) a na konci, před nástupem do školy, resp. v období zápisů. Tento přístup by měl větší logiku i vzhledem ke směřování pedagogické práce, případně intervence a v závěru roku rozhodnutí o nástupu do školy či OŠD. **Ráda bych se dozvěděla, zda s tímto aspektem studentka pracovala či ho zvažují s vedoucí práce do budoucna.**

5. Diskuse

Diskuse je poměrně zdařilou částí práce. Objevují se interpretace, kritické hodnocení výsledků, což vypovídá o kvalitní myšlenkové práci studentky. Na druhé straně zcela chybí diskuse s jinými výzkumy či odbornou literaturou a zejména s jinými podobnými daty od českých dětí, která rozhodně existují i pro tuto věkovou skupinu (např. v rámci norem v MABEL).

6. Etická stránka výzkumu

Nemám výhrady.

7. Závěr

Práci považuji i přes výhrady za zdařilou, odpovídající bakalářskému stupni studia. Cíle práce byly naplněny. Za klíčový přínos práce považuji jeho praktický dopad, zejména v části, kde studentka vyhodnocuje vlastnosti nástroje a jeho částí. Zejména pak závěr: „*Screeningová baterie bude nejlépe fungovat jako soubor čtyř subtestů, kterými jsou Skládání slabik, Izolace počáteční hlásky, Izolace koncové hlásky a Skládání hlásek. Reliabilita testové baterie skládající se pouze z těchto čtyř subtestů dosahuje hodnoty 0,901*“. Právě toto považuji za přínos, který by (po dosbírání dat a odstranění dílčích nedostatků) mohl vést k publikaci a implementaci do praxe.

Práce **splňuje** požadavky kladené na bakalářskou práci, a proto ji **doporučuji** k obhajobě s hodnocením **velmi dobře**.

V Praze dne 24. 1. 2023

PhDr. Miroslava Nováková Schöffelová Ph.D.